

Załącznik
do uchwały Nr LXXIV/1666/2019
Zarządu Województwa Lubelskiego
z dnia 24 września 2019 r.

**Raport z monitoringu
Regionalnego Programu Pomocy Społecznej i Włączenia
Społecznego na lata 2016-2020
za 2018 rok**

Lublin, wrzesień 2019 r.

Spis treści:

Wprowadzenie	3
Metodologia monitoringu	4
Cel szczegółowy 1: Wsparcie działań mających na celu włączenie społeczne grup zagrożonych wykluczeniem	5
Cel szczegółowy 2: Wzmocnienie współpracy międzyinstytucjonalnej w zakresie aktywnej integracji.....	12
Cel szczegółowy 3: Ograniczanie wykluczenia społecznego osób bezdomnych.....	17
Cel szczegółowy 4: Wzmocnienie integracji cudzoziemców ze społecznościami lokalnymi	19
Cel szczegółowy 5: Wzmocnienie potencjału kadr instytucji pomocy i integracji społecznej oraz podniesienie jakości świadczonych usług.....	21
Wnioski i rekomendacje.....	27
Podsumowanie	32
Spis tabel i wykresów	33

Wprowadzenie

Niniejszy Raport z monitoringu realizacji Regionalnego Programu Pomocy Społecznej i Włączenia Społecznego został opracowany przez Regionalny Ośrodek Polityki Społecznej w Lublinie na podstawie danych za 2018 rok. Jest trzecim dokumentem podsumowującym stan realizacji Programu. Pierwszy raport monitoringowy został opracowany w grudniu 2017 roku.

Regionalny Program Pomocy Społecznej i Włączenia Społecznego na lata 2016 – 2020 został opracowany w 2015 roku przez zespół zadaniowy powołany Zarządzeniem Nr 23/2015 z dnia 8 maja 2015 r. Dyrektora Regionalnego Ośrodka Polityki Społecznej w Lublinie. W skład Zespołu weszło 11 osób, pracowników Regionalnego Ośrodka Polityki Społecznej w Lublinie. Do udziału w pracach nad programem zostali zaproszeni w charakterze ekspertów przedstawiciele administracji rządowej i organizacji pozarządowych działających w obszarze ubóstwa i wykluczenia społecznego.

Program został przyjęty Uchwałą Nr XIII/200/2015 Sejmiku Województwa Lubelskiego z dnia 30 grudnia 2015 r.

Głównym celem Regionalnego Programu Pomocy Społecznej i Włączenia Społecznego na lata 2016 – 2020 jest ograniczenie ubóstwa i wykluczenia społecznego mieszkańców województwa lubelskiego poprzez efektywny system pomocy i integracji społecznej. Swoim zakresem oddziaływania obejmuje pięć obszarów problemowych: wsparcie działań mających na celu włączenie społeczne grup zagrożonych wykluczeniem, wzmocnienie współpracy międzyinstytucjonalnej w zakresie aktywnej integracji, ograniczenie wykluczenia społecznego osób bezdomnych, wzmocnienie integracji cudzoziemców ze społecznościami lokalnymi oraz wzmocnienie potencjału kadr instytucji pomocy i integracji społecznej, a tym samym podniesienie jakości świadczonych usług.

W ramach tak sformułowanych obszarów zostały wyznaczone cele szczegółowe i kierunki działań. Program ma charakter interdyscyplinarny, a jego wdrażanie opiera się na partnerskiej współpracy administracji rządowej i samorządowej, jednostek organizacyjnych pomocy społecznej, instytucji rynku pracy, organizacji społecznych, a także podmiotów zajmujących się aktywizacją zawodową i społeczną. Ocena stopnia realizacji Programu monitorowana jest za pomocą przyjętych wskaźników.

Ograniczenie skali ubóstwa należy do głównych celów działań podejmowanych w obszarze polityki społecznej zarówno na gruncie europejskim, krajowym jak i wojewódzkim. Zwalczanie ubóstwa i zapobieganie szerzej traktowanemu wykluczeniu społecznemu to jedno z głównych zadań systemu pomocy społecznej.

Województwo lubelskie należy do regionów o najwyższej stopie ubóstwa. W 2018 r. zasięg ubóstwa w województwie lubelskim przedstawiał się następująco:

- 7,8 % mieszkańców pozostawało poniżej granicy ubóstwa skrajnego (Polska 5,4 %).
- 17,5 % osób w gospodarstwach domowych osiągało wydatki poniżej relatywnej granicy ubóstwa (Polska 14,2 %)
- 12,8 % mieszkańców żyło poniżej ustawowej granicy ubóstwa (Polska 10,9 %).

Ubóstwo nadal jest najczęstszym powodem ubiegania się o pomoc społeczną. W 2018 r. w województwie lubelskim wskaźniki zasięgu ubóstwa skrajnego i relatywnego, po raz pierwszy od dekady, wzrosły (odpowiednio o 1% i 4,1%)¹. W 2018 r. ubóstwo było głównym powodem ubiegania się o pomoc dla 29 620 rodzin.

¹ Dane Banku Danych Lokalnych Głównego Urzędu Statystycznego, www.stat.gov.pl, dostęp z dnia 6 września 2019 r.

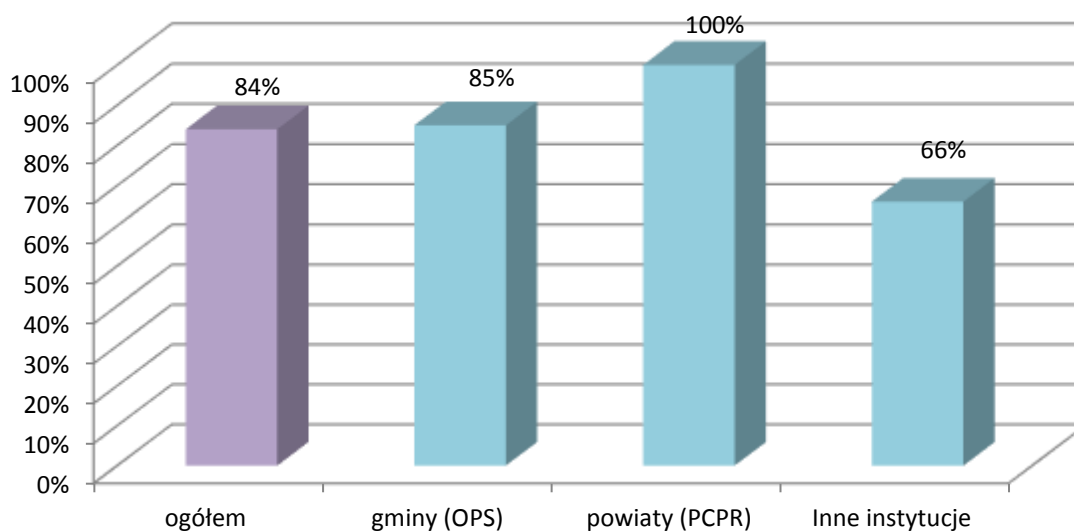
Metodologia monitoringu

Zgodnie z zapisami Regionalnego Programu Pomocy Społecznej i Włączenia Społecznego na lata 2016 – 2020 za monitoring Programu odpowiedzialny jest Regionalny Ośrodek Polityki Społecznej w Lublinie.

Niniejszy raport został opracowany na podstawie danych otrzymanych od jednostek samorządu terytorialnego, instytucji mających wpływ na kreowanie i realizację polityki zatrudnienia, przeciwdziałania ubóstwu i włączenia społecznego oraz na podstawie informacji zawartych w sprawozdaniach (*Ocena Zasobów Pomocy Społecznej*) i analizie rezultatów działań własnych.

Jako narzędzie badawcze zastosowano kwestionariusz ankiety, który został opracowany na potrzeby monitoringu Programu. Kwestionariusz ankiety został skonstruowany adekwatnie do rodzaju zadań realizowanych przez jednostki. Obejmował on zbiór wskaźników dostosowanych do zakresu ich działania. Ankiety/zapytania przesłano pocztą w dniu 26 czerwca 2019 r. do 12 centrów integracji społecznej i 28 klubów integracji społecznej oraz do 12 podmiotów prowadzących domy i schroniska dla osób bezdomnych. W dniu 13 czerwca 2019 r. (30 lipca ponowiono) ankiety zostały przesłane drogą elektroniczną do 213 ośrodków pomocy społecznej i do 20 powiatowych centrów pomocy rodzinie, a w dniu 26 czerwca 2019 r. do Wojewódzkiego Urzędu Pracy w Lublinie. W sumie ankiety zostały wysłane do 286 podmiotów. W badaniu monitoringowym udział wzięło 237 instytucji, w tym: 182 ośrodki pomocy społecznej (w tym 4 miasta na prawach powiatu), 20 powiatowych centrów pomocy rodzinie, 8 podmiotów prowadzących schroniska dla osób bezdomnych, 7 Centrów Integracji Społecznej, 19 Klubów Integracji Społecznej oraz Wojewódzki Urząd Pracy w Lublinie. Skuteczność współpracy z jednostkami pomocy i integracji społecznej w zakresie badania monitoringowego ilustruje wykres nr 1.

Wykres nr 1. Poziom zwrotu ankiet monitorujących z jednostek organizacyjnych pomocy społecznej i innych

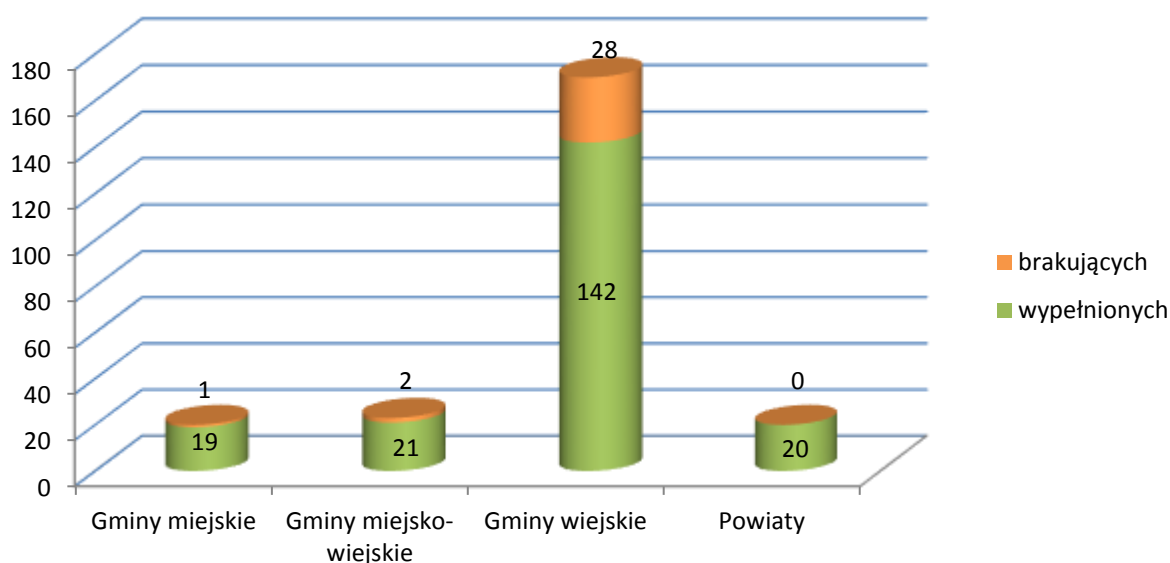

Źródło: opracowanie własne

Poziom zwrotu ankiet był podobny do odnotowanego w ubiegłorocznym monitoringu Programu (o 1% niższy w ogóle instytucji biorących udział w badaniu). W roku ubiegłym odnotowano 92% zwrotu ankiet z ośrodków pomocy społecznej (w tym roku 85%), 85% zwrotu ankiet z powiatów (w tym roku 100%) oraz 59% zwrotu ankiet z pozostałych instytucji (w tym roku 66%).

Poziom zwrotu ankiet w ujęciu ilościowym w podziale na gminy i powiaty przedstawia wykres nr 2.

Wykres nr 2. Poziom zwrotu ankiet w ujęciu ilościowym

Źródło: opracowanie własne

CEL SZCZEGÓŁOWY 1. Wsparcie działań mających na celu włączenie społeczne grup zagrożonych wykluczeniem.

Działania służące osiągnięciu przyjętego celu ukierunkowane zostały na promocję programów i projektów aktywizujących społeczność lokalną, promocję poradnictwa specjalistycznego w zakresie reintegracji społeczno-zawodowej, wspieranie programów obejmujących aktywizację społeczno-zawodową młodzieży NEET², rozwój instrumentów aktywnej integracji.

Realizacja powyższych działań jest monitorowana w oparciu o wskaźniki, które są weryfikowane z danymi jakie są zawarte w dokumencie *Ocena Zasobów Pomocy Społecznej*, w informacjach otrzymanych z Wojewódzkiego Urzędu Pracy w Lublinie oraz ośrodków pomocy społecznej. W realizację powyższych działań zaangażowane były jednostki organizacyjne pomocy i integracji społecznej, publiczne służby zatrudnienia, podmioty ekonomii społecznej. Wartości wskaźników osiągniętych w latach 2016-2018 zostały zamieszczone w tabeli nr 1. Mają one charakter analityczny i porównawczy.

² NEET (ang. not in employment, education or training) – osoby młode w wieku 15-29 lat bez pracy, które nie uczestniczą w kształceniu i szkoleniu

Tabela nr 1. Cel szczegółowy 1. Wartość osiągniętych wskaźników w roku 2018

Wskaźnik	Wskaźnik bazowy (stan na 2014 r. lub ostatni dostępny)	Stan w 2016 r.	Stan w 2017 r.	Stan w 2018 r.	Wskaźnik docelowy
Liczba programów i projektów aktywizujących społeczności lokalne (w tym Programy Aktywności Lokalnej i projekty socjalne)	5	5 (PAL)	38 (projekty socjalne), PAL - 3	96, w tym PAL - 2	10
Odsetek rodzin objętych pracą socjalną wśród ogółu rodzin korzystających z pomocy społecznej	78%	52 570 rodzin/ 83 %	51 051 rodzin/ 92%	50 266 rodzin/ 97%	95%
Odsetek osób objętych kontraktem socjalnym w stosunku do liczby osób, którym przyznano świadczenie z pomocy społecznej	6%	3 210 kontraktów z 3 819 osobami (3,8%)	2 999 kontraktów z 3 668 osobami (4,2%)	2 860 kontraktów z 3 552 osobami (3,7%)	20%
Liczba osób objętych indywidualnym programem zatrudnienia socjalnego (Centrum Integracji Społecznej)	479	476	493	462	600
Liczba osób młodych w kategorii NEET, które podjęły lub kontynuowały naukę, ukończyły kursy i szkolenia, ukończyły staż oraz podjęły pracę zawodową	7 282	14 175 (2015r. - 2016r.)	16 320 (2015 r. - 2017 r.)	26 914 (2015 r. – 2017 r.)	Wzrost o 10%
Liczba osób bezrobotnych objętych Programem Aktywizacja i Integracja	189	213	112	105	Wzrost o 20%
Odsetek liczby osób korzystających z pomocy społecznej w stosunku do liczby ludności województwa	9,7%	8,2%	6%	5,5%	8,2%
Liczba osób korzystających z programu dożywiania (w tym dzieci)	58 259	50 036 osób (w tym 46 871 dzieci)	39 067 osób (w tym 36 529 dzieci)	34 187 osób (w tym 31 901 dzieci)	Wzrost o 10%

Źródło: Opracowanie własne na podstawie danych z Oceny Zasobów Pomocy Społecznej za 2018 r. i Wojewódzkiego Urzędu Pracy w Lublinie.

1. *Liczba programów i projektów aktywizujących społeczności lokalne (w tym Programy Aktywności Lokalnej i projekty socjalne).*

Znowelizowana w 2015 r. ustawa o pomocy społecznej wprowadziła pojęcie projektu socjalnego jako nowej formy pracy socjalnej. Projekt socjalny to zespół działań podejmowanych przez gminę w celu poprawy sytuacji życiowej osób, rodzin i grup zagrożonych ubóstwem, marginalizacją czy wykluczeniem społecznym. Od 2016 roku liczba projektów socjalnych w gminach systematycznie rośnie. W 2018 roku zrealizowano 96 projektów. Tym samym znacząco przekroczono wartość wskaźnika docelowego zakładanego na poziomie 10 programów/projektów.

Program Aktywności Lokalnej (PAL) jest jednym z narzędzi aktywnej integracji, które umożliwia przeobrażenie się ośrodka pomocy społecznej z roli biernego dawcy świadczeń w animatora aktywnych zmian w swoim środowisku poprzez zachęcanie mieszkańców do działań na rzecz aktywizacji i integracji społeczności lokalnej oraz mobilizowanie, ożywianie i wspieranie rozwoju społeczności lokalnej poprzez realizację specjalnie opracowanych form oddziaływania. Z informacji uzyskanych z ośrodków pomocy społecznej wynika, że w 2018 r. tylko gminy Aleksandrów i Gorzków realizowały Program Aktywności Lokalnej.

2. *Odsetek rodzin objętych pracą socjalną wśród ogółu rodzin korzystających z pomocy społecznej.*

Prowadzenie pracy socjalnej należy do zadań własnych gminy o charakterze obowiązkowym. Działania podejmowane w ramach pracy socjalnej mają na celu poprawę funkcjonowania osób i rodzin w ich środowisku społecznym. Pracę socjalną prowadzi się:

- z osobami i rodzinami w celu rozwinięcia lub wzmocnienia ich aktywności i samodzielności życiowej;
- ze społecznością lokalną w celu zapewnienia współpracy i koordynacji działań instytucji i organizacji istnych dla zaspokojenia potrzeb członków społeczności.

Skuteczna praca socjalna powinna doprowadzić do aktywizacji i samodzielności klientów pomocy społecznej, a w konsekwencji wyjścia z systemu pomocy społecznej. W momencie tworzenia Programu (2014 r.) praca socjalna prowadzona była w 78% rodzin korzystających z pomocy społecznej, w 2017 r. tą formą objętych zostało 92% rodzin korzystających z pomocy społecznej, natomiast w 2018 r. 97% rodzin. Tym samym docelowy wskaźnik w wysokości 95% został przekroczony.

3. *Odsetek osób objętych kontraktem socjalnym w stosunku do liczby osób, którym przyznano świadczenie z pomocy społecznej.*

Narzędziem pracy socjalnej mającym na celu aktywizację klientów pomocy społecznej jest kontrakt socjalny. Umożliwia aktywizowanie osób zagrożonych marginalizacją społeczną, co w dłuższej perspektywie czasowej ułatwia wielu rodzinom uniezależnienie się od wsparcia systemu pomocy społecznej. Jednak, by kontrakt socjalny wypełniał swoje zadanie, w jego tworzenie i realizację muszą być zgodni zaangażowani klienci pomocy społecznej i pracownicy socjalni. Osiągnięcie celów zapisanych w kontrakcie jest możliwe wyłącznie w wyniku wyboru samodzielnych działań klienta wspieranych przez pracownika socjalnego.

Liczba kontraktów socjalnych od kilku lat pozostaje na stałym poziomie. W 2018 r. zawarto 2860 kontraktów socjalnych z 3552 osobami (3,7% spośród osób korzystających ze świadczeń).

4. Liczba osób objętych indywidualnym programem zatrudnienia socjalnego (Centrum Integracji Społecznej).

Kolejną formą mającą na celu aktywizację społeczno-zawodową osób zagrożonych wykluczeniem społecznym jest indywidualny program zatrudnienia socjalnego, który stanowi zawartą indywidualną umowę z osobą skierowaną do zajęć w centrum integracji społecznej. Centrum integracji społecznej jest jednostką organizacyjną realizującą program reintegracji zawodowej i społecznej, poprzez kształcenie umiejętności pozwalających na pełnienie ról społecznych i osiągnięcie pozycji społecznych dostępnych osobom niepodlegającym wykluczeniu społecznemu; nabywanie umiejętności zawodowych oraz przyuczenie do zawodu, przekwalifikowanie lub podwyższenie kwalifikacji zawodowych; naukę planowania życia i zaspokajania potrzeb, zwłaszcza jako możliwość osiągania własnych dochodów poprzez zatrudnienie lub działalność gospodarczą, uczenie umiejętności racjonalnego gospodarowania posiadanymi środkami pieniężnymi. Liczba osób objętych tą formą wsparcia od 3 lat pozostaje na podobnym poziomie. W 2018 r. skorzystały z niej 462 osoby.

5. Liczba osób młodych w kategorii NEET, które podjęły lub kontynuowały naukę, ukończyły kursy i szkolenia, ukończyły staż oraz podjęły pracę zawodową.

Jedną z grup zagrożonych wykluczeniem społecznym są osoby młode w wieku 15 – 29 lat. Rozwiązaniem problemu jest prowadzenie odpowiedniej polityki aktywizacji zawodowej skierowanej do tej grupy odbiorców. Z informacji uzyskanych z Wojewódzkiego Urzędu Pracy w Lublinie wynika, że w ramach Programu Operacyjnego Wiedza Edukacja Rozwój w 2018 r. kursy i szkolenia ukończyło 1 060 osób, staże – 4 064 osoby, a pracę podjęło 5 470 osób. Wartości wskaźników dla tego działania osiągniętych w latach 2015-2018 zostały zamieszczone w tabeli nr 2. Dane mają charakter porównawczy.

Tabela nr 2. Dane dotyczące aktywizacji osób młodych w kategorii NEET w ramach Programu Operacyjnego Wiedza Edukacja Rozwój

Liczba osób młodych w kategorii NEET, które:									
Nazwa Beneficjenta	ukończyły kursy i szkolenia			ukończyły staże			podjęły pracę zawodową		
	2015-2016	2017	2018	2015-2016	2017	2018	2015-2016	2017	2018
PUP Biała Podlaska	35	5	48	996	73	343	783	98	471
PUP Biłgoraj	20	0	30	224	81	124	358	95	188
PUP Chełm	131	73	103	909	136	337	664	170	437
PUP Hrubieszów	37	19	31	428	68	172	336	61	224
PUP Janów Lubelski	32	10	30	645	71	104	230	71	165
PUP Krasnystaw	59	17	50	426	22	185	281	83	269
PUP Kraśnik	49	12	25	792	6	224	389	3	265
PUP Lubartów	41	0	69	566	78	254	585	73	295
MUP Lublin	64	8	101	1252	120	457	999	119	684
PUP Lublin	90	57	138	475	113	360	384	104	416
PUP Łęczna	22	14	34	621	8	97	171	24	90
PUP Łuków	67	0	0	490	119	200	336	93	192
PUP Opole Lubelskie	69	18	94	637	110	52	246	128	106
PUP Parczew	22	5	11	286	25	74	167	41	106
PUP Puławy	109	17	37	749	115	123	366	143	177
PUP Radzyń Podlaski	23	5	7	328	57	96	256	70	160
PUP Ryki	25	0	38	661	41	159	286	43	185
PUP Świdnik	98	14	21	412	49	188	356	62	241
PUP Tomaszów Lubelski	35	10	37	701	48	153	313	112	194
PUP Włodawa	51	29	32	362	60	112	233	79	168
PUP Zamość	150	171	124	986	261	250	953	472	437

Źródło: Wojewódzki Urząd Pracy w Lublinie

6. *Liczba osób bezrobotnych objętych Programem Aktywizacja i Integracja.*

W celu poprawy sytuacji na rynku pracy osób bezrobotnych korzystających ze świadczeń pomocy społecznej, dla których powiatowy urząd pracy ustalił profil pomocy III wprowadza się możliwość objęcia tych osób Programem Aktywizacja i Integracja (PAI). Program Aktywizacja i Integracja stwarza dodatkowe możliwości aktywizacji osób, które utraciły możliwość podjęcia pracy z powodu długiego okresu przebywania w bezrobociu, często połączonego z brakiem kwalifikacji, niewystarczającymi kompetencjami i deficytami utrudniającymi funkcjonowanie w środowisku pracy. Do udziału w PAI są kierowani bezrobotni, dla których jest ustalony profil pomocy III, korzystający ze świadczeń pomocy społecznej, w szczególności realizujący kontrakt socjalny, o którym mowa w przepisach o pomocy społecznej.

Liczba osób skierowanych do udziału w PAI pozostaje od dwóch lat na podobnym poziomie. W 2018 r. zrealizowano 10 PAI, z tego 8 we współpracy z ośrodkami pomocy społecznej i 2 we współpracy z organizacjami pozarządowymi. Skierowano 105 osób, spośród których 97 ukończyło Program. Wartości wskaźników osiągniętych w latach 2016-2018 w poszczególnych grupach uczestników zostały zamieszczone w tabeli nr 3.

Tabela nr 3. Uczestnicy Programów Aktywizacja i Integracja w 2018 r.

Wyszczególnienie	Liczba bezrobotnych korzystających ze świadczeń pomocy społecznej z ustalonym profilem pomocy III, którzy zostali skierowani do PAI			Liczba bezrobotnych, którzy zakończyli udział w PAI			z tego									z liczby bezrobotnych, którzy zakończyli udział w PAI								
	2016	2017	2018	2016	2017	2018	po 2 m-cach			po 4 m-cach			po 6 m-cach			podjęli pracę w ramach zatrudnienia wspieranego u pracodawcy			podjęli pracę w spółdzielni socjalnej osób prawnych			zostali skierowani do agencji zatrudnienia		
	2016	2017	2018	2016	2017	2018	2016	2017	2018	2016	2017	2018	2016	2017	2018	2016	2017	2018	2016	2017	2018	2016	2017	2018
Ogółem	213	112	105	205	96	97	164	95	87	14	0	0	27	1	10	1	0	1	0	0	0	0	0	0
<i>kobiety</i>	120	59	58	116	50	54	93	50	46	7	0	0	16	0	8	0	0	1	0	0	0	0	0	0
<i>do 30 roku życia</i>	22	15	15	22	9	14	17	9	14	3	0	0	2	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0
<i>w tym do 25 roku życia</i>	8	5	7	8	3	7	6	3	7	1	0	0	1	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0
<i>powyżej 50 roku życia</i>	91	43	40	89	40	37	69	39	33	7	0	0	13	1	4	1	0	1	0	0	0	0	0	0
<i>długotrwale bezrobotni</i>	183	95	77	176	83	70	139	83	68	14	0	0	23	0	2	0	0	0	0	0	0	0	0	0
<i>posiadający co najmniej jedno dziecko do 6 roku życia</i>	26	14	10	25	9	9	18	9	8	2	0	0	5	0	1	0	0	0	0	0	0	0	0	0
<i>posiadający co najmniej jedno dziecko niepełnosprawne do 18 roku życia</i>	1	1	0	1	1	0	0	1	0	0	0	0	1	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0
<i>niepełnosprawni</i>	32	18	11	31	13	10	3	13	7	3	0	0	6	0	3	0	0	0	0	0	0	0	0	0

Źródło: Wojewódzki Urząd Pracy w Lublinie.

7. Odsetek liczby osób korzystających z pomocy społecznej w stosunku do liczby ludności województwa.

Zgodnie z danymi przekazanymi przez ośrodki pomocy społecznej oraz powiatowe centra pomocy rodzinie w 2018 roku jednostki udzieliły pomocy i wsparcia ogółem 147 130 osobom, tj. o ponad 6 tysiącom mniej niż w roku poprzednim. Pomoc w formie świadczeń przyznana została 77 761 osobom z 52 406 rodzin (łącznie gminy i powiaty). W skład tych rodzin wchodziło 129 915 osób, co stanowi niemal 6,1% mieszkańców województwa lubelskiego. Odsetek osób korzystających z pomocy społecznej w stosunku do liczby mieszkańców naszego województwa wykazuje tendencję spadkową: w 2014 roku było to 9,7% mieszkańców, a w 2018 roku – 5,5%.

8. Liczba osób korzystających z programu dożywiania (w tym dzieci).

Jedną z ważniejszych form wsparcia w ramach świadczeń niepieniężnych jest pomoc w formie posiłku, realizowana głównie w ramach programu „Pomoc państwa w zakresie dożywiania”. Jego celem jest ograniczenie zjawiska niedożywienia dzieci i młodzieży z rodzin o niskich dochodach lub znajdujących się w trudnej sytuacji, ze szczególnym uwzględnieniem uczniów z terenów objętych wysokim poziomem bezrobocia i ze środowisk wiejskich oraz osób dorosłych, w szczególności osób samotnych, w podeszłym wieku, chorych lub osób niepełnosprawnych. W 2018 roku z programu dożywiania skorzystało ogółem 34 187 osób. W porównaniu z 2017 rokiem liczba osób objętych tego typu wsparciem spadła o 4 880 osób, tj. o 12%. Wśród osób korzystających z tej formy pomocy dominującą grupę stanowią dzieci – w 2018 roku z tej formy pomocy skorzystało 31 901 dzieci, tj. o 4 628 mniej niż w 2017 roku.

CEL SZCZEGÓŁOWY 2. Wzmacnianie współpracy międzyinstytucjonalnej w zakresie aktywnej integracji.

Efektywna pomoc społeczna możliwa jest tylko przy współpracy wielu podmiotów mających wpływ na funkcjonowanie jednostki w społeczności lokalnej. Stąd też konieczność współdziałania pracowników socjalnych z powiatowymi urzędami pracy, organizacjami pozarządowymi, policją, szkołami, sądami, przedsiębiorcami czy kościołami i innymi związkami wyznaniowymi. Zaangażowanie społeczności lokalnych w rozwiązywanie problemów społecznych powinno odbywać się również przy współudziale wolontariuszy i aktywności grup samopomocowych. Podejmowane działania w zakresie: wspierania współpracy jednostek organizacyjnych pomocy społecznej z publicznymi służbami zatrudnienia, wspierania współpracy jednostek organizacyjnych pomocy społecznej z sektorem pozarządowym, wspierania rozwoju i poprawy jakości usług skierowanych do osób i rodzin mają na celu przywrócenie osobom zagrożonym wykluczeniem społecznym zdolności do aktywności społecznej i zatrudnienia, a tym samym przywrócenia pełnej samodzielności życiowej. Wartość wskaźnika osiągniętego w poszczególnych latach została zamieszczona w tabeli nr 4. Mają one charakter poglądowy.

Tabela nr 4. Cel szczegółowy 2. Realizacja wskaźników w 2018 r.

Wskaźnik	Wskaźnik bazowy (stan na 2014 r. lub ostatni dostępny)	Wskaźnik osiągnięty w 2016 r.	Wskaźnik osiągnięty w 2017 r.	Wskaźnik osiągnięty w 2018 r.	Wskaźnik docelowy
Liczba projektów/porozumień na rzecz integracji zawodowej zrealizowanych we współpracy jednostek organizacyjnych pomocy społecznej z publicznymi służbami zatrudnienia	160	67	67	102	Wzrost o 20%
Liczba projektów/porozumień na rzecz aktywnej integracji zrealizowanych we współpracy jednostek organizacyjnych pomocy społecznej z organizacjami pozarządowymi	45	75	61	97	Wzrost o 20%
Liczba wolontariuszy biorących udział w działaniach na rzecz integracji społecznej i zawodowej w społecznościach lokalnych	236	109	361	285	350
Liczba działań na rzecz promocji grup samopomocowych tworzonych w celu wsparcia działań na rzecz integracji społecznej i zawodowej w społecznościach lokalnych	62	63	80	54	Wzrost o 10%
Liczba instytucji opieki nad dziećmi do lat 3	67	93	107	113	90

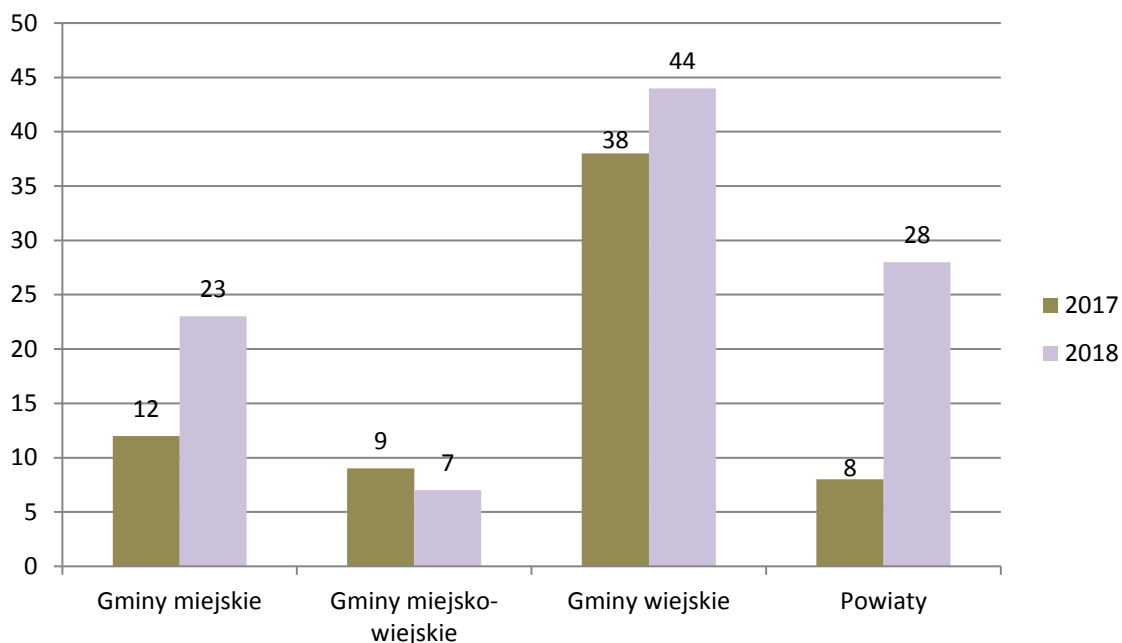
Źródło: Opracowanie własne na podstawie informacji uzyskanych z jednostek organizacyjnych pomocy społecznej, Oceny Zasobów Pomocy Społecznej za 2018 r.

1. Liczba projektów/porozumień na rzecz integracji zawodowej zrealizowanych we współpracy jednostek organizacyjnych pomocy społecznej z publicznymi służbami zatrudnienia

Instytucje pomocy i integracji społecznej oraz urzędy pracy bardzo często świadczą usługi na rzecz tego samego klienta, co przekłada się na potrzebę współpracy, a jednocześnie stanowi szansę na bardziej kompleksową pomoc. Celem współpracy ośrodków pomocy społecznej, publicznych służb zatrudnienia i organizacji pozarządowych jest zapewnienie skutecznego i efektywnego wsparcia osobom zagrożonym wykluczeniem społecznym. Każdy z tych trzech podmiotów ma różny potencjał, wiedzę, doświadczenia i zakres działania, które mogą wzajemnie uzupełniać się i wzmacniać w ramach współpracy na rzecz przeciwdziałania wykluczeniu społecznemu. Jak pokazują dotychczasowe doświadczenia i rezultaty projektów innowacyjnych im lepsza współpraca pomiędzy instytucjami pomocy i integracji społecznej oraz publicznymi służbami zatrudnienia tym wyższa jakość świadczonych usług i skuteczniejsze wsparcie w przywracaniu osób bezrobotnych na rynek pracy.

Z informacji uzyskanych z 202 jednostek organizacyjnych pomocy społecznej uczestniczących w badaniu ankietowym wynika, że w 2018 r. na rzecz aktywnej integracji z publicznymi służbami zatrudnienia zostały zawarte 102 porozumienia (o 35 więcej niż w 2017 roku). Na wykresie nr 3 zostały zobrazowane liczby projektów realizowanych w latach 2017-2018 na rzecz integracji zawodowej. Mają one charakter porównawczy.

Wykres nr 3. Liczba projektów/porozumień na rzecz integracji zawodowej zrealizowanych we współpracy jednostek organizacyjnych pomocy społecznej z publicznymi służbami zatrudnienia

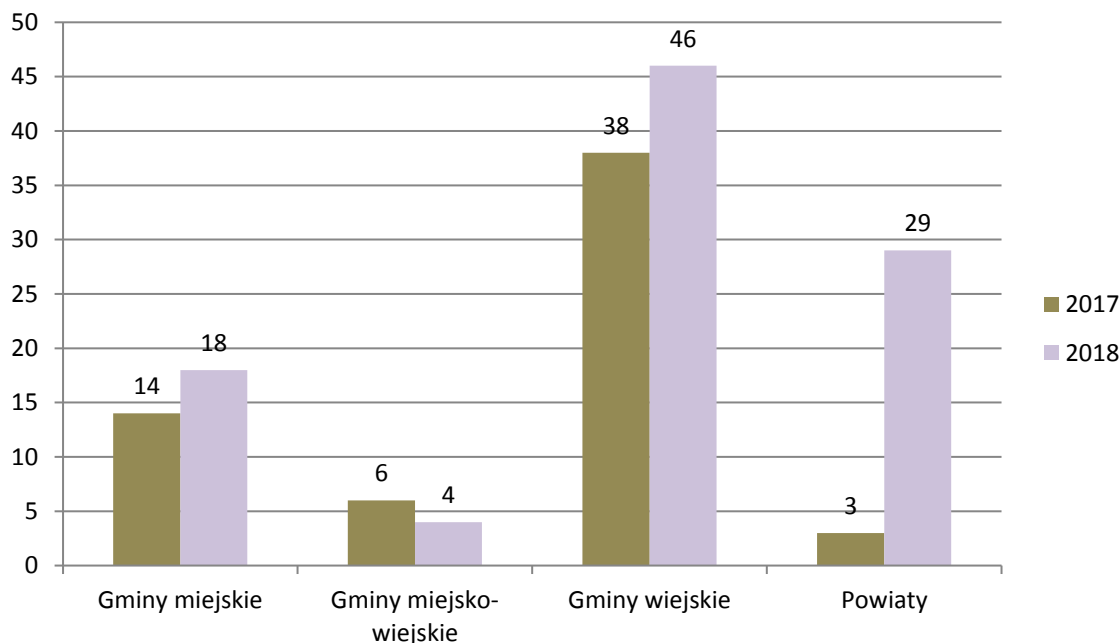

Źródło: opracowanie własne na podstawie ankiet otrzymanych z jednostek organizacyjnych pomocy społecznej

2. Liczba projektów/porozumień na rzecz aktywnej integracji zrealizowanych we współpracy jednostek organizacyjnych pomocy społecznej z organizacjami pozarządowymi

Partnerem jednostek organizacyjnych pomocy społecznej oraz powiatowych urzędów pracy w realizacji działań na rzecz aktywnej integracji są również organizacje pozarządowe. Współpraca z trzecim sektorem jest szczególnie pożądana z uwagi na możliwości i potencjał, jakim dysponują organizacje pozarządowe. Organizacje pozarządowe stanowią bowiem swoisty pomost pomiędzy sektorem publicznym i prywatnym, a wsparcie przez nie udzielane często realizowane jest w nowoczesnych i innowacyjnych formach, co pozwala działać skuteczniej. W 2018 r., we współpracy z organizacjami pozarządowymi, zostało zrealizowanych 97 projektów skierowanych do osób wyłączonej z życia społecznego i zawodowego (o 36 więcej niż rok wcześniej), co ilustrują dane zamieszczone na wykresie nr 4.

Wykres nr 4. Liczba projektów/porozumień na rzecz integracji zawodowej zrealizowanych we współpracy jednostek organizacyjnych pomocy społecznej z organizacjami pozarządowymi

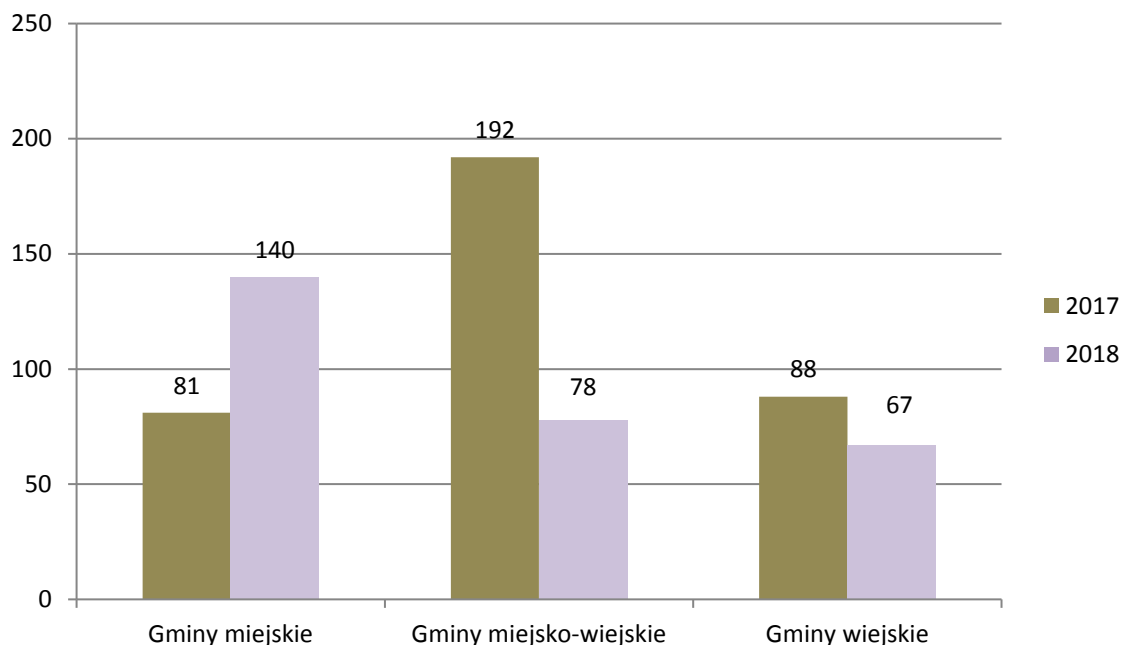

Źródło: opracowanie własne na podstawie ankiet otrzymanych z jednostek organizacyjnych pomocy społecznej

3. Liczba wolontariuszy biorących udział w działaniach na rzecz integracji społecznej i zawodowej w społecznościach lokalnych.

Ważnym elementem reintegracji społecznej i zawodowej jest wolontariat. Wolontariat w pomocy społecznej stanowi uzupełnienie pracy socjalnej, pozwala aktywizować zarówno osoby korzystające z pomocy, jak i społeczność lokalną, a wielu osobom umożliwia zaspokojenie ich potrzeb. W realizację działań na rzecz integracji społecznej i zawodowej w 2018 roku zaangażowanych było 285 wolontariuszy, tj. o 76 mniej niż w 2017 roku. W działalność wolontariacką angażują się głównie osoby z gmin miejskich. Rozkład zaangażowania wolontariuszy w poszczególnych latach ilustruje wykres nr 5.

Wykres nr 5. Liczba wolontariuszy biorących udział w działaniach na rzecz integracji społecznej i zawodowej w społecznościach lokalnych

Źródło: opracowanie własne na podstawie ankiet otrzymanych z jednostek organizacyjnych pomocy społecznej

4. Liczba działań na rzecz promocji grup samopomocowych tworzonych w celu wsparcia działań na rzecz integracji społecznej i zawodowej w społecznościach lokalnych

W 2018 roku tylko 6 gmin oraz 5 powiatów podejmowało działania promujące tworzenie w społecznościach lokalnych grup samopomocowych w obszarze integracji społecznej i zawodowej. Łącznie podjęte zostały 54 inicjatywy (o 26 mniej niż w 2017 roku) promujące działalność różnego rodzaju grup samopomocowych, w tym dla osób starszych, bezrobotnych kobiet czy rodzin z dziećmi szukających wsparcia z uwagi na problemy opiekuńczo – wychowawcze.

5. Liczba instytucji opieki nad dziećmi do lat 3

Analizy i badania rynku pracy potwierdzają trudności z powrotem do pracy po urodzeniu dziecka, a w statystykach urzędów pracy rośnie odsetek kobiet, które próbują wrócić na rynek pracy po przerwie związanej z urodzeniem dziecka. Niewystarczające zaplecze instytucjonalne w zakresie miejsc opieki nad dziećmi do lat 3 stanowi istotną barierę utrudniającą pracę zawodową rodziców i opiekunów najmłodszych mieszkańców naszego województwa. Rozwój instytucji organizujących opiekę nad dziećmi do lat 3 umożliwi rodzicom powrót na rynek pracy po przerwie związanej z urodzeniem dziecka. Jak wskazują dane z Oceny Zasobów Pomocy Społecznej za 2018 r. w województwie lubelskim funkcjonowało 113 żłobków (o 6 więcej niż w 2017 roku), z czego 50 znajduje się w m. Lublin (o 3 więcej niż rok wcześniej). Pięć powiatów

nie wykazało funkcjonowania żłobków na swoim terenie (janowski, parczewski, chełmski, lubartowski i zamojski). Zakładany wskaźnik docelowy (90) został osiągnięty w 2016 roku.

CEL SZCZEGÓŁOWY 3: Ograniczenie wykluczenia społecznego osób bezdomnych.

Bezdomność jest jednym z najbardziej skrajnych przejawów wykluczenia społecznego, ponieważ dotyczy osób, które w danym czasie nie posiadają i własnym staraniem nie mogą zapewnić sobie schronienia, które mogłyby uważać za swoje i które spełniłoby minimalne warunki, pozwalające uznać je za pomieszczenie mieszkalne. Trwanie w bezdomności powoduje często nieodwracalne konsekwencje, np. osobowościowa degradacja, zmiana samoidentyfikacji, izolacja, marginalizacja i brak uczestniczenia w życiu społecznym. Wartość wskaźników ilustrujących liczbę bezdomnych i zakres udzielonej pomocy przedstawia tabela nr 5.

Tabela nr 5. Cel szczegółowy nr 3. Realizacja wskaźników w 2018 r.

Wskaźnik	Wskaźnik bazowy (stan na 2014 r. lub ostatni dostępny)	Wskaźnik 2016 r.	Wskaźnik 2017 r.	Wskaźnik 2018 r.	Wskaźnik docelowy
Liczba bezdomnych objętych indywidualnym programem wychodzenia z bezdomności	39	22	157	185	50
Liczba osób bezdomnych uczestniczących w zajęciach Klubów Integracji Społecznej i Centrów Integracji Społecznej	21	21	20	23	Wzrost o 30 %
Liczba placówek udzielających schronienia osobom bezdomnym	18	16	14	17	20
Liczba mieszkań chronionych	53	53	54	61	70
Liczba osób bezdomnych, które skorzystały z poradnictwa psychologicznego, zawodowego i prawnego	600	395	292	479	Wzrost o 30 %
Liczba organizacji pozarządowych, którym zlecono realizację zadań na rzecz osób bezdomnych	8	5	7	6	12

Źródło: Opracowanie własne na podstawie Oceny Zasobów pomocy Społecznej za 2018 r., informacji uzyskanych ze schronisk i noclegowni oraz rejestrów Lubelskiego Urzędu Wojewódzkiego w Lublinie.

1. Liczba bezdomnych objętych indywidualnym programem wychodzenia z bezdomności.

Jedną z ważnych form pomocy skierowaną do osób bezdomnych jest indywidualny program wychodzenia z bezdomności. Program ten polega na wspieraniu osoby bezdomnej w rozwiązywaniu jej problemów życiowych, w szczególności rodzinnych i mieszkaniowych oraz pomocy w uzyskaniu zatrudnienia. W 2018 roku indywidualnym programem wychodzenia z bezdomności objęto 185 osób bezdomnych w 4 miastach: Lublinie, Puławach, Radzynie Podlaskim i Chełmie – o 28 osób więcej niż w 2017 roku. Tym samym znacznie został przekroczony wskaźnik docelowy założony w Programie (ponad trzykrotnie).

2. Liczba osób bezdomnych uczestniczących w zajęciach Klubów Integracji Społecznej i Centrów Integracji Społecznej.

Formą pomocy skierowaną do osób bezdomnych mającą na celu ich aktywizację społeczno-zawodową jest Indywidualny program zatrudnienia socjalnego. Indywidualny program zatrudnienia socjalnego oznacza zawartą indywidualną umowę z osobą, o której mowa w przepisach zatrudnienia socjalnego, skierowaną do zajęć w centrum integracji społecznej lub klubie integracji społecznej, utworzonych w trybie i zgodnie z zasadami określonymi w ustawie z dnia 13 czerwca 2003 r. o zatrudnieniu socjalnym (Dz. U. z 2016 r. poz. 1828). Z informacji uzyskanej z centrów integracji społecznej i klubów integracji społecznej wynika, że 8 osób bezdomnych uczestniczyło w zajęciach Centrum Integracji Społecznej (wszystkie w Lublinie) oraz 15 osób w zajęciach realizowanych w Klubach Integracji Społecznej: w Lublinie (12 osób), w Puławach (2 osoby) i w Zamościu (1 osoba). W sumie, w porównaniu do 2017 roku, liczba osób bezdomnych uczestniczących w zajęciach KIS i CIS zwiększyła się o 3 osoby.

3. Liczba placówek udzielających schronienia osobom bezdomnym.

W 2018 roku w rejestrach Lubelskiego Urzędu Wojewódzkiego w Lublinie wykazano funkcjonowanie 17 placówek udzielających wsparcia osobom bezdomnym, w tym noclegowni, schronisk i ogrzewalni (o 3 więcej niż rok wcześniej). W 2018 roku dysponowały one 386 miejscami, a liczba osób korzystających wyniosła 647. Podmiotem prowadzącym placówki dla osób bezdomnych były organizacje pozarządowe.

4. Liczba mieszkań chronionych.

Zgodnie z ustawą z dnia 12 marca 2004 r. o pomocy społecznej osobie, która ze względu na trudną sytuację życiową, wiek, niepełnosprawność lub chorobę potrzebuje wsparcia w funkcjonowaniu w codziennym życiu i nie wymaga całodobowej opieki może być przyznany pobyt w mieszkaniu chronionym. Mieszkanie chronione jest formą pomocy społecznej przygotowującą osoby tam przebywające, pod opieką specjalistów, do prowadzenia samodzielnego życia i integracji ze społecznością lokalną. Liczba mieszkań chronionych wzrasta

– w 2018 r. odnotowano 61 (o 7 więcej niż rok wcześniej).³ Należy jednak wziąć pod uwagę, że nie zmienia się liczba mieszkań chronionych dla osób bezdomnych (3 w Lublinie).

5. Liczba osób bezdomnych, które skorzystały z poradnictwa psychologicznego, zawodowego i prawnego.

Jednym z kierunków działań mających na celu ograniczenie wykluczenia społecznego osób bezdomnych jest wspieranie rozwoju poradnictwa psychologicznego, zawodowego i prawnego skierowanego do tej grupy odbiorców.

Z informacji uzyskanych z 7 placówek prowadzących całodobową opiekę dla osób bezdomnych w 2018 roku z tej formy pomocy skorzystały 479 osób (o 187 osób więcej niż w 2017 roku). Głównie były to porady świadczone przez psychologa, prawnika, doradcę zawodowego.

6. Liczba organizacji pozarządowych, którym zlecono realizację zadań na rzecz osób bezdomnych.

Pomocy osobom bezdomnym udzielają jednostki samorządu terytorialnego, organy administracji rządowej oraz organizacje pozarządowe. Partnerem Regionalnego Ośrodka Polityki Społecznej w Lublinie w realizacji zadań ukierunkowanych na aktywizację i integrację osób zagrożonych wykluczeniem społecznym (w tym również osób bezdomnych) są organizacje pozarządowe. W 2018 roku w ramach otwartego konkursu ofert na prowadzenie schronisk, noclegowni, ogrzewalni, ośrodków wsparcia dla osób bezdomnych oraz zatrudnienie specjalistów w zakresie aktywizacji społeczno-zawodowej, psychoterapeutów, prawników, dotację w łącznej wysokości 34 600 zł otrzymało 6 organizacji pozarządowych realizujących usługi na rzecz tej grupy (o 1 mniej niż w 2017 roku).

CEL SZCZEGÓŁOWY 4. Wzmocnienie integracji cudzoziemców ze społecznościami lokalnymi.

Integracja to złożony i dynamiczny proces dwustronny, angażujący zarówno cudzoziemców jak i społeczeństwo przyjmujące, którego celem jest pełne i równe członkostwo cudzoziemców w społeczeństwie państwa przyjmującego. Celem integracji powinno być doprowadzenie do możliwości samodzielnego funkcjonowania cudzoziemca w Polsce, w tym na rynku pracy oraz uniezależnienie się imigranta od świadczeń pomocy społecznej. Sytuację w tym zakresie ilustruje tabela nr 6.

³ Ocena Zasobów Pomocy Społecznej za 2018 r.

Tabela nr 6. Cel szczegółowy 4. Realizacja wskaźników w 2018 r.

Wskaźnik	Wskaźnik bazowy (stan na 2014 r. lub ostatni dostępny)	Wskaźnik 2016 r.	Wskaźnik 2017 r.	Wskaźnik 2018 r.	Wskaźnik docelowy
Liczba działań/akcji na rzecz integracji cudzoziemców ze społecznościami lokalnymi	31	42	20	10	50
Liczba cudzoziemców realizujących indywidualny program integracji	71	22	33	33	100

Źródło: Opracowanie własne na podstawie informacji z ośrodków pomocy społecznej, powiatowych centrów pomocy rodzinie oraz Oceny Zasobów Pomocy Społecznej za 2018 r.

1. Liczba działań/akcji na rzecz integracji cudzoziemców ze społecznościami lokalnymi.

Na terenie województwa lubelskiego funkcjonują 4 Ośrodki dla Cudzoziemców: w Bezwoli (gmina Wołyń), Białej Podlaskiej, Łukowie, Kolonii Horbów (gmina Zalesie). Ośrodki dla cudzoziemców są prowadzone przez Urząd do Spraw Cudzoziemców.

Ciągle działania w zakresie integracji cudzoziemców ze społecznością realizuje Miasto Lublin, które od 2008 roku jest Miastem Międzykulturowym Rady Europy. W 2018 roku 9 wydarzeń poświęconych zostało cudzoziemcom i ich integracji ze społecznością. Miejski Ośrodek Pomocy Rodzinie w Lublinie realizuje działania na rzecz cudzoziemców współpracując ze szkołami, służbami medycznymi, Urzędem ds. Cudzoziemców, Lubelskim Urzędem Wojewódzkim, instytucjami i organizacjami pozarządowymi. Celem takich działań jest usprawnianie procesu edukacji lub leczenia, pomoc w procesie legalizacji pobytu, wyjaśnianie zasad korzystania z przysługujących uprawnień, informowanie o zobowiązaniach cudzoziemców oraz realiach życia w Polsce. Działania dotyczyły także przewyciężania bezdomności wśród cudzoziemców, w tym pomocy w pozyskiwaniu lokali mieszkalnych z zasobów gminy lub województwa. Doradztwo często opierało się na wyjaśnianiu rozbieżności pomiędzy oczekiwaniami cudzoziemców, a możliwością realnej pomocy. W sytuacjach szczególnie trudnych, dotyczących czynności urzędowych, cudzoziemcom towarzyszyli pracownicy socjalni. W Lublinie funkcjonuje również Grupa Wsparcia, która w ramach swoich działań w 2018 roku omawiała zasadność i formy akcji społecznych zapobiegających dyskryminacji cudzoziemców z lokalnymi organizacjami społecznymi i policją.

Dodatkowo, na terenie powiatu parczewskiego, objęto wsparciem w integracji ze społecznością lokalną 1 rodzinę cudzoziemców.

2. Liczba cudzoziemców realizujących indywidualny program integracji.

Pomocy integracyjnej udziela się na wniosek cudzoziemca. Program integracyjny ustalany jest w formie umowy zawieranej między cudzoziemcem a powiatowym centrum pomocy rodzinie.

Program obejmuje przyznanie wsparcia finansowego na utrzymanie i pokrycie kosztów nauki języka polskiego, opłacanie składki na ubezpieczenie zdrowotne oraz specjalistyczne poradnictwo. Pomoc ta obejmuje: świadczenia pieniężne przeznaczone na utrzymanie, w szczególności na pokrycie wydatków na żywność, odzież, obuwie, środki higieny osobistej oraz opłaty mieszkaniowe, pokrycie wydatków związanych z nauką języka polskiego, opłacanie składki na ubezpieczenie zdrowotne, pracę socjalną, poradnictwo specjalistyczne, w tym poradnictwo prawne, psychologiczne i rodzinne, udzielanie informacji oraz wsparcia w kontaktach z innymi instytucjami, w szczególności z instytucjami rynku pracy, ze środowiskiem lokalnym oraz organizacjami pozarządowymi. Indywidualny program integracji cudzoziemców w 2018 roku realizowany był w czterech powiatach województwa lubelskiego: radzyńskim, łukowskim, mieście Biała Podlaska oraz mieście Lublin. Objęte nim zostały (podobnie jak w 2017 roku) 33 osoby.

CEL SZCZEGÓŁOWY 5: Wzmocnienie potencjału kadr instytucji pomocy i integracji społecznej oraz podniesienie jakości świadczonych usług.

Pracownicy podmiotów realizujących działania z zakresu pomocy społecznej i integracji, a przede wszystkim pracownicy socjalni stoją przed wyzwaniem realizacji nowych zadań. Dotychczasowe zmiany systemu pomocy społecznej przyniosły zmianę w podejściu do klienta – stał się on aktywnym uczestnikiem procesu rozwiązywania swojej trudnej sytuacji życiowej. Współcześnie od pracownika socjalnego wymaga się dobrej znajomości często zmieniających się przepisów prawa, odporności na stres i wypalenie zawodowe, radzenia sobie w trudnych sytuacjach z trudnym klientem, a ponadto kreatywności, innowacyjności, umiejętności współpracy z różnymi podmiotami, umiejętności korzystania z instytucjonalnych i ludzkich zasobów. W tabeli nr 7 przedstawione zostały w sposób usystematyzowany wartości wskaźników osiągniętych w latach 2016-2018 w zakresie wzmocniania potencjału zawodowego kadr instytucji pomocy i integracji społecznej.

Tabela nr 7. Cel szczegółowy 5. Realizacja wskaźników w 2018 r.

Wskaźnik	Wskaźnik bazowy (stan na 2014 r. lub ostatni dostępny)	Wskaźnik 2016 r.	Wskaźnik 2017 r.	Wskaźnik 2018 r.	Wskaźnik docelowy
Liczba różnorodnych form kształcenia (studia, szkolenia, kursy itp.) podnoszących kwalifikacje zawodowe pracowników i wolontariuszy instytucji pomocy i integracji społecznej oraz liczba pracowników i wolontariuszy w nich uczestniczących	1102	1 628 form kształcenia, 1 849 osób	2 165 form kształcenia, 3 373 osób	2 658 form kształcenia, 2 827 osób	Wzrost o 10%

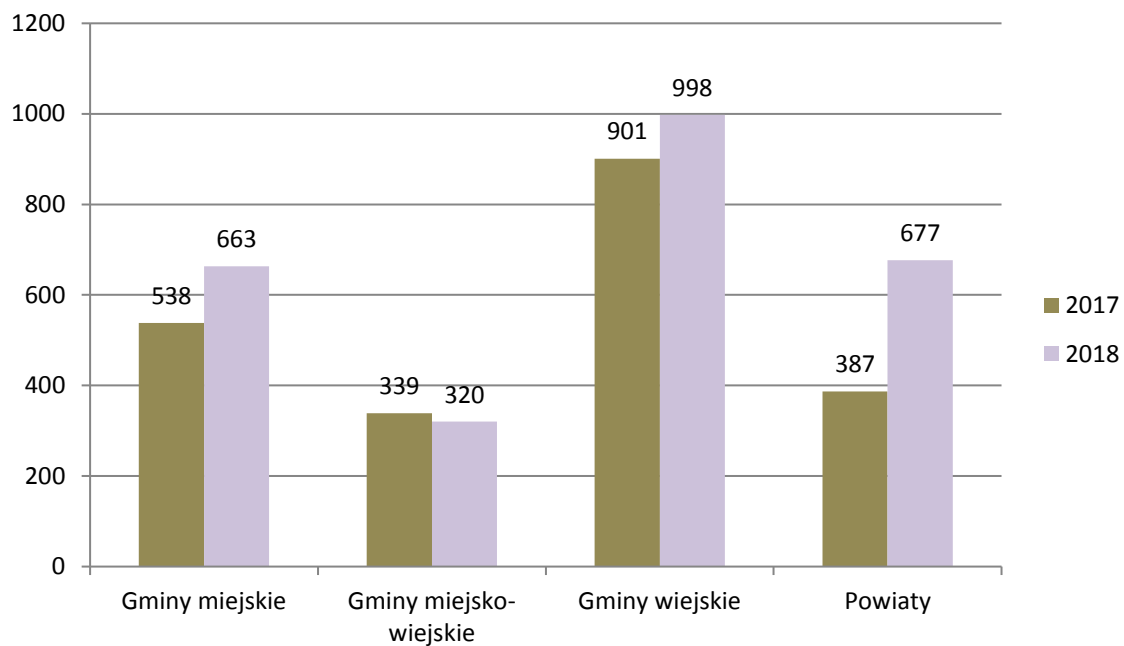
Liczba szkoleń z zakresu superwizji, umiejętności interpersonalnych i rozwoju osobistego dla pracowników i wolontariuszy instytucji pomocy i integracji społecznej oraz liczba pracowników i wolontariuszy w nich uczestniczących	65	142 szkolenia, 412 osób	163 szkolenia, 521 osób	366 szkoleń, 886 osób	Wzrost o 20 %
Liczba działań (akcji medialnych, dobrych praktyk, wydarzeń, konferencji itp.) promujących pozytywny wizerunek pomocy społecznej	316	191	492	449	500
Liczba ośrodków pomocy społecznej spełniających wskaźnik zatrudnienia pracowników socjalnych ustalony zapisem art. 110 ustawy o pomocy społecznej	191	191	186	189	213

Źródło: Opracowanie własne na podstawie danych z Oceny Zasobów Pomocy Społecznej za 2018 r., informacji uzyskanych z ośrodków pomocy społecznej i powiatowych centrów pomocy rodzinie.

1. Liczba różnorodnych form kształcenia (studia, szkolenia, kursy itp.) podnoszących kwalifikacje zawodowe pracowników i wolontariuszy instytucji pomocy i integracji społecznej oraz liczba pracowników i wolontariuszy w nich uczestniczących.

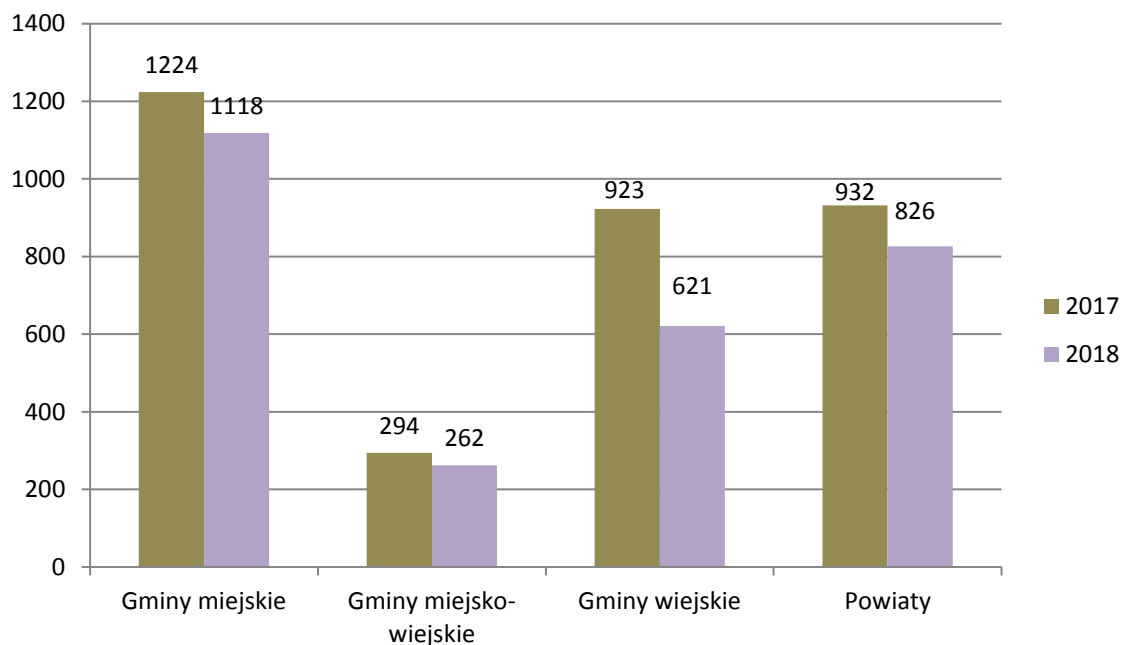
Praca socjalna z wykorzystaniem instrumentów aktywnej integracji wymaga od pracowników socjalnych wejścia w rolę animatora lokalnej społeczności, poszukiwania innowacyjnych rozwiązań problemów społecznych, otwartości i elastyczności, a tym samym jest wyzwaniem i wiąże się ze stałym podnoszeniem kwalifikacji. Z informacji uzyskanych z 202 jednostek organizacyjnych pomocy społecznej wynika, że w 2018 roku w 2 658 różnych formach szkoleń uczestniczyło 2 827 osób. W stosunku do roku poprzedniego wzrosła liczba szkoleń, lecz zmniejszyła się liczba osób w nich uczestniczących (o 16%). Sytuację w tym zakresie ilustrują dane zamieszczone na wykresie nr 6 i na wykresie nr 7.

Wykres nr 6. Liczba zrealizowanych szkoleń

Źródło: opracowanie własne na podstawie ankiet otrzymanych z jednostek organizacyjnych pomocy społecznej

Wykres nr 7. Liczba osób uczestniczących w szkoleniach

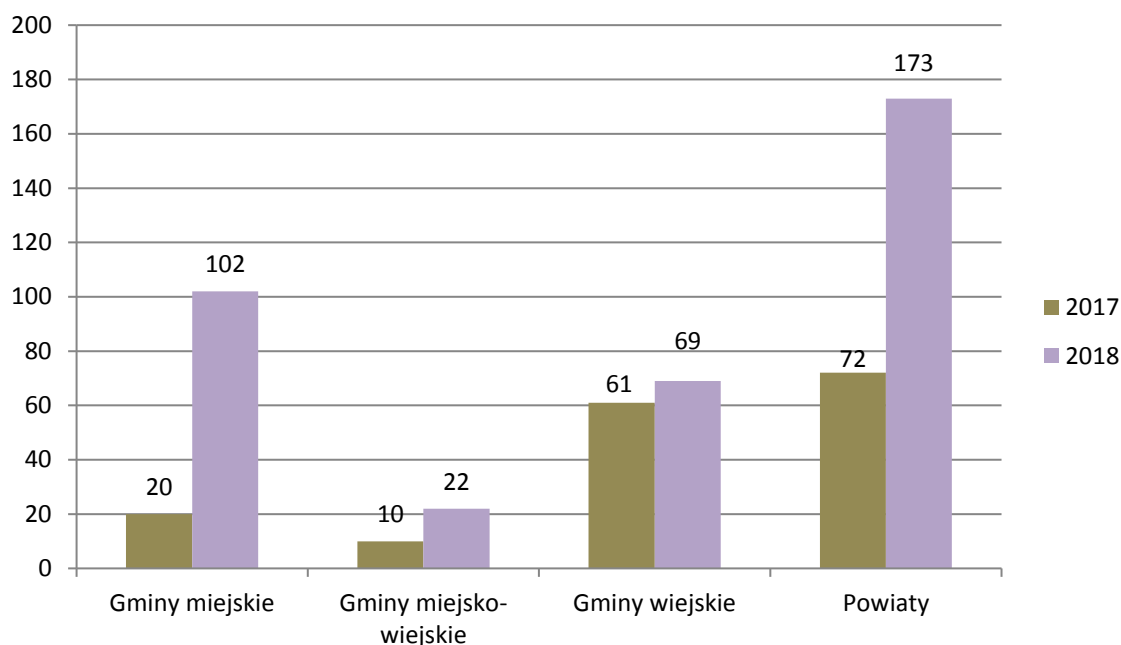

Źródło: opracowanie własne na podstawie ankiet otrzymanych z jednostek organizacyjnych pomocy społecznej

2. Liczba szkoleń z zakresu superwizji, umiejętności interpersonalnych i rozwoju osobistego dla pracowników i wolontariuszy instytucji pomocy i integracji społecznej oraz liczba pracowników i wolontariuszy w nich uczestniczących.

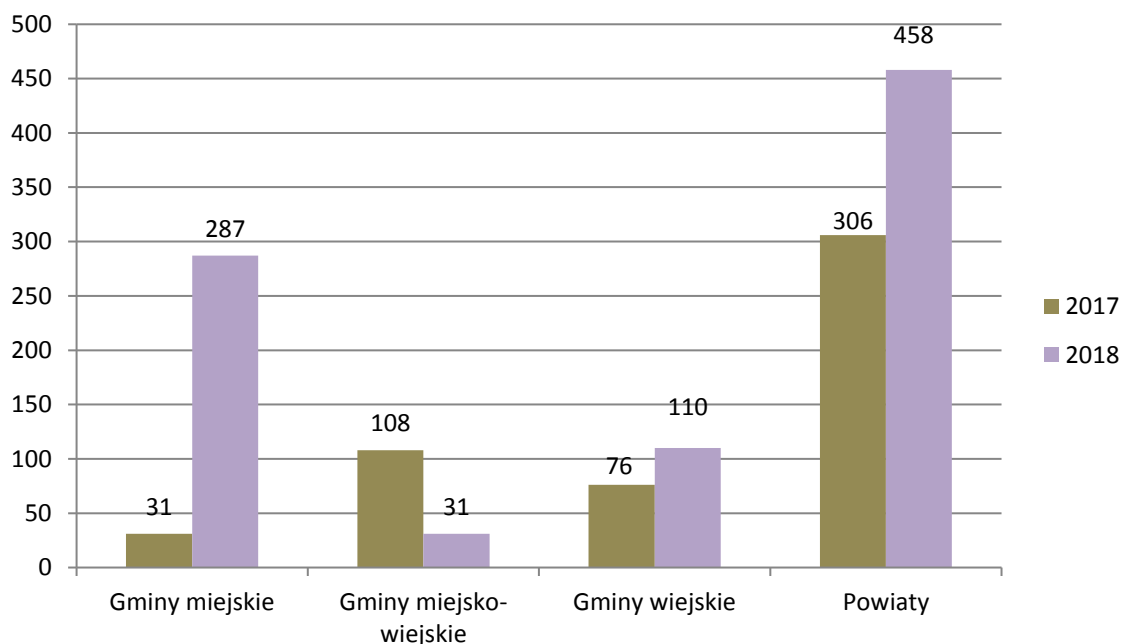
Ze względu na złożoność problemów społecznych, z którymi spotykają się na co dzień oraz duże obciążenie stresem i ryzykiem wypalenia zawodowego pracownicy służb społecznych muszą stale być wspierani poprzez superwizję i system szkoleń motywacyjnych. Zgodnie z art.121a ustawy o pomocy społecznej superwizja pracy socjalnej polega na ustawicznym rozwoju zawodowym pracowników socjalnych, służącym utrzymaniu wysokiego poziomu świadczonych usług, zachowaniu i wzmocnieniu kompetencji zawodowych, udzielaniu wsparcia, poszukiwaniu źródeł trudności w pracy i możliwości ich pokonywania. W 2018 roku 886 pracowników jednostek organizacyjnych pomocy społecznej uczestniczyło w 366 szkoleniach dotyczących samorozwoju (o 365 pracowników i 203 szkolenia więcej niż w 2017 roku). Liczbę szkoleń oraz osób w nich uczestniczących obrazują poniższe wykresy: wykres nr 8 i wykres nr 9.

Wykres nr 8. Liczba szkoleń z zakresu superwizji, umiejętności interpersonalnych i rozwoju osobistego

Źródło: opracowanie własne na podstawie ankiet otrzymanych z jednostek organizacyjnych pomocy społecznej

Wykres nr 9. Liczba osób uczestniczących w szkoleniach z zakresu superwizji, umiejętności interpersonalnych i rozwoju osobistego

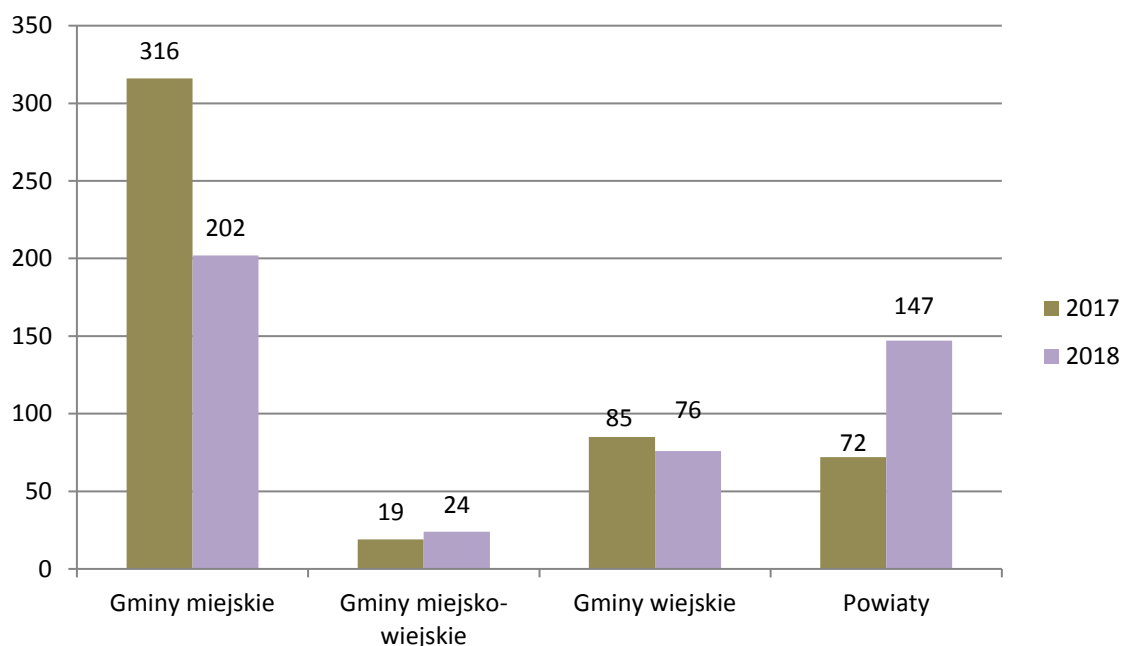
Źródło: opracowanie własne na podstawie ankiet otrzymanych z jednostek organizacyjnych pomocy społecznej

3. Liczba działań (akcji medialnych, dobrych praktyk, wydarzeń, konferencji) promujących pozytywny wizerunek pomocy społecznej.

Budowanie pozytywnego wizerunku, transparentność działań, stałe kontakty ze społecznością lokalną i bieżąca współpraca z mediami stają się standardem w instytucjach szeroko pojętej pomocy i integracji społecznej. W 2018 roku odbyło się 449 wydarzeń promujących pozytywny wizerunek pomocy społecznej (o 43 mniej niż w 2017 roku).

W ramach wydarzeń promujących pozytywny wizerunek pomocy społecznej jednostki pomocy społecznej wskazały m.in.: organizację festynów rodzinnych, pikników sportowych, spotkań lokalnych i sołeckich z udziałem pracowników jednostek organizacyjnych pomocy społecznej, organizację Akcji Pomóż Dzieciom Przetrwać Zimę, dnia seniora i wigilii dla osób samotnych; realizację projektów socjalnych mających na celu integrację pokoleń, grup zagrożonych wykluczeniem społecznym, przy udziale społeczności lokalnej, władz samorządowych, przedstawicieli organizacji pozarządowych, organizację kiermaszy i akcji charytatywnych. Do działań promocyjnych zaliczono także zamieszczanie artykułów informacyjnych w lokalnej prasie, organizację konferencji, aktualizowanie wydarzeń na stronach internetowych, wydawanie biuletynów, zamieszczanie informacji na tablicach ogłoszeń, plakatach, audycje radiowe, udział w programach telewizyjnych, filmy reklamowe i organizację koncertów. Zróznicowana jest w tym zakresie aktywność poszczególnych gmin, co ilustrują dane zamieszczone na wykresie nr 10.

Wykres nr 10. Liczba działań (akcji medialnych, dobrych praktyk, wydarzeń, konferencji) promujących pozytywny wizerunek pomocy społecznej

Źródło: opracowanie własne na podstawie ankiet otrzymanych z jednostek organizacyjnych pomocy społecznej

4. Liczba ośrodków pomocy społecznej spełniających wskaźnik zatrudnienia pracowników socjalnych ustalony zapisem art. 110 ustawy o pomocy społecznej.

W 213 ośrodkach pomocy społecznej i 20 powiatowych centrach pomocy rodzinie w 2018 roku ogółem zatrudnionych było 3 127 osób. Wśród zatrudnionych 41% stanowią pracownicy socjalni. Zgodnie z zapisem w ustawie o pomocy społecznej dotyczącym struktury organizacyjnej pomocy społecznej (art.110 ust.11) w ośrodku pomocy społecznej powinien być spełniony wskaźnik zatrudnienia pracowników socjalnych proporcjonalnie do liczby ludności gminy w stosunku jeden pracownik socjalny na 2 tys. mieszkańców lub proporcjonalnie do liczby rodzin i osób samotnie gospodarujących, objętych pracą socjalną w stosunku jeden pracownik socjalny zatrudniony w pełnym wymiarze czasu pracy na nie więcej niż 50 rodzin i osób samotnie gospodarujących. Zgodnie z ust. 12 ośrodek pomocy społecznej zatrudnia w pełnym wymiarze czasu pracy nie mniej niż 3 pracowników socjalnych. W województwie lubelskim wymogu tego nie spełnia 21 gmin (o 6 mniej niż w 2017 roku). W 24 gminach liczba mieszkańców przypadająca na jednego pracownika socjalnego wynosi ponad 2 tysiące (w 2017 roku było 37 takich gmin).

Wnioski i rekomendacje

WNIOSKI	REKOMENDACJE	Realizatorzy rekomendacji
CEL SZCZEGÓŁOWY 1. Wsparcie działań mających na celu włączenie społeczne grup zagrożonych wykluczeniem		
<p><u>Spośród 8 założonych wskaźników 4 zostały zrealizowane:</u></p> <p>- Liczba programów i projektów aktywizujących społeczność lokalne (w tym Programy Aktywności Lokalnej i projekty socjalne)</p> <p>Wskaźnik bazowy: 5 Wskaźnik docelowy: 10 Wskaźnik w 2018 r.: 96</p> <p>Pojęcie projektu socjalnego jako nowej formy pracy socjalnej zostało wprowadzone w znowelizowanej w 2015 r. ustawie o pomocy społecznej. Wielkość wskaźnika obrazuje, że ośrodki pomocy społecznej aktywnie korzystają z tej formy pracy ze środowiskiem.</p>	<p>Dalsze promowanie projektów socjalnych, a także lokalnych programów pomocy społecznej/programów aktywności lokalnej pozwalających aktywizować całe społeczności lokalne. Mimo przekroczenia wartości docelowego wskaźnika rekomenduje się monitorowanie sytuacji w zakresie realizacji w/w projektów ze względu na krótki czas obowiązywania nowych zapisów ustawy.</p>	<p>Jednostki samorządu terytorialnego, jednostki organizacyjne pomocy i integracji społecznej, powiatowe urzędy pracy, podmioty ekonomii społecznej, organizacje pozarządowe.</p>
<p>Odsetek rodzin objętych pracą socjalną wśród ogółu rodzin korzystających z pomocy społecznej</p> <p>Wskaźnik bazowy: 78% Wskaźnik docelowy: 95% Wskaźnik w 2018 r.: 97%</p> <p>- Liczba osób młodych w kategorii NEET, które podjęły lub kontynuowały naukę, ukończyły kursy i szkolenia, ukończyły staż oraz podjęły pracę zawodową</p> <p>Wskaźnik bazowy: 7 282 Wskaźnik docelowy: wzrost o 10% Wskaźnik w 2018 r.: 21 430</p>	<p>Dalsze monitorowanie założonych wskaźników jest zasadne również z uwagi na fakt, że województwo lubelskie wciąż znajduje się w grupie województw o najwyższych wskaźnikach zasięgu ubóstwa w Polsce (obok województwa małopolskiego, podkarpackiego, podlaskiego, warmińsko – mazurskiego i świętokrzyskiego). *</p> <p><i>*dane z Banku Danych Lokalnych Głównego Urzędu Statystycznego z 6 września 2019 r.</i></p>	

<p>- Odsetek liczby osób korzystających z pomocy społecznej w stosunku do liczby ludności województwa</p> <p>Wskaźnik bazowy: 9,7% Wskaźnik docelowy: 8,2% Wskaźnik w 2018 r.: 5,5%</p> <p>Jednym z głównych czynników mających wpływ na realizację wskaźnika jest obowiązujący od 1 kwietnia 2016 r. rządowy program „Rodzina 500 plus”, który przyniósł poprawę warunków materialnych rodzin, a tym samym spadek liczby osób korzystających z pomocy społecznej. Kolejnym czynnikiem jest także systematyczny spadek bezrobocia.</p>		
<p><u>W przypadku 2 wskaźników odnotowano spadek osiąganych wartości (przy zakładanym docelowym wzroście):</u></p> <p>- Liczba osób bezrobotnych objętych Programem Aktywizacja i Integracja</p> <p>Wskaźnik bazowy: 189 osób Wskaźnik docelowy: wzrost o 20% Wskaźnik w 2018 r. – 105</p> <p>Do spadku wartości wskaźnika prawdopodobnie przyczynił się, podobnie jak w 2017 r., spadek liczby zarejestrowanych osób bezrobotnych, co uwidacznia malejąca stopa bezrobocia.</p>	<p>Rekomenduje się dalsze monitorowanie wartości wskaźnika i kontynuację kompleksowych działań na rzecz osób bezrobotnych z wykorzystaniem instrumentów aktywnej integracji.</p>	
<p>- Liczba osób korzystających z programu dożywiania (w tym dzieci)</p> <p>Wskaźnik bazowy: 58 259 osób Wskaźnik docelowy: wzrost o 10% Wskaźnik w 2018 r.: 34 187 osób</p> <p>Głównym czynnikiem mającym wpływ na realizację wskaźnika jest obowiązujący od 1 kwietnia 2016 r. rządowy program „Rodzina 500 plus”, który przyniósł poprawę warunków materialnych rodzin oraz spadek liczby osób korzystających z pomocy społecznej.</p>	<p>Ze względu na stosunkowo krótki okres obowiązywania programu „Rodzina 500 plus” rekomenduje się dalsze monitorowanie wielkości wskaźnika.</p>	

<p><u>W przypadku pozostałych 2 wskaźników:</u></p> <ul style="list-style-type: none"> - Odsetek osób objętych kontraktem socjalnym w stosunku do liczby osób, którym przyznano świadczenie z pomocy społecznej, - Liczba osób objętych indywidualnym programem zatrudnienia socjalnego (Centrum Integracji Społecznej) <p>Odnotowano brak wzrostu wartości - od 3 lat pozostają na podobnym poziomie.</p>	<p>Rekomenduje się kontynuację kompleksowych działań na rzecz integracji osób wykluczonych i zagrożonych wykluczeniem społecznym z zastosowaniem instrumentów aktywnej integracji (edukacyjnych, społecznych, zawodowych).</p>	
<p>CEL SZCZEGÓŁOWY 2. Wzmacnianie współpracy międzyinstytucjonalnej w zakresie aktywnej integracji</p>		
<p><u>Spośród 5 założonych wskaźników 4 zostały zrealizowane już w 2017 r.</u> Świadczy to o znaczącej poprawie sytuacji w zakresie wzmacniania współpracy międzyinstytucjonalnej w zakresie aktywnej integracji. Jednak w 2018 r. wśród nich spadły wartości wskaźników:</p> <ul style="list-style-type: none"> - Liczba wolontariuszy biorących udział w działaniach na rzecz integracji społecznej i zawodowej w społecznościach lokalnych - Liczba działań na rzecz promocji grup samopomocowych tworzonych w celu wsparcia działań na rzecz integracji społecznej i zawodowej w społecznościach lokalnych <p>i tym samym zakładana wartość docelowa nie została osiągnięta.</p> <p>W przypadku wskaźnika „Liczba projektów/porozumień na rzecz integracji zawodowej zrealizowanych we współpracy jednostek organizacyjnych pomocy społecznej z publicznymi służbami zatrudnienia” odnotowano znaczny wzrost w stosunku do 2017 r., jednak wciąż jest to wartość niższa od bazowej z 2014 r. Jednym z czynników mających wpływ na tę sytuację jest spadek liczby zarejestrowanych osób bezrobotnych, co uwidacznia malejąca stopa bezrobocia. Kolejnym czynnikiem – spadek liczby osób korzystających z pomocy społecznej.</p>	<p>Dalsze promowanie współpracy pomiędzy jednostkami gminnymi i właściwymi terytorialnie urzędami pracy oraz innymi instytucjami i podmiotami niepublicznymi w celu wzmacniania i podtrzymywania dotychczas wypracowanej współpracy w zakresie prowadzenia aktywnej integracji skierowanej do osób i rodzin zagrożonych wykluczeniem społecznym.</p> <p>Promowanie tworzenia partnerstw międzygminnych/powiatowych, mających na celu wymianę usług w zakresie aktywnej integracji i ich realizację w miejscu zapotrzebowania. Włączanie wolontariatu i grup samopomocowych w działania na rzecz integracji społecznej i zawodowej.</p>	<p>Regionalny Ośrodek Polityki Społecznej w Lublinie, jednostki samorządu terytorialnego, jednostki organizacyjne pomocy i integracji społecznej, powiatowe urzędy pracy, podmioty ekonomii społecznej, organizacje pozarządowe.</p>

CEL SZCZEGÓŁOWY 3: Ograniczenie wykluczenia społecznego osób bezdomnych

Spośród 6 przyjętych wskaźników został zrealizowany 1 - „Liczba bezdomnych objętych indywidualnym programem wychodzenia z bezdomności”. Lata 2017 – 2018 były kluczowe w zakresie realizacji indywidualnych programów wychodzenia z bezdomności – do końca 2018 r. objęto nimi ośmiokrotnie więcej osób bezdomnych niż w roku 2016.

W przypadku pozostałych wskaźników nie odnotowano znaczących zmian wartości. Mimo wzrostu wartości niektórych z nich (np. liczba osób bezdomnych, które skorzystały z poradnictwa), nadal nie osiągnięto poziomu docelowego.

Dalsze promowanie stosowania instrumentów aktywnej integracji (indywidualne programy zatrudnienia socjalnego, poradnictwo psychologiczne, prawne, zawodowe) skierowanych do osób bezdomnych. Wspieranie tworzenia mieszkań chronionych dla tej grupy społecznej.

Regionalny Ośrodek Polityki Społecznej w Lublinie, jednostki samorządu terytorialnego, jednostki organizacyjne pomocy i integracji społecznej, organizacje pozarządowe, placówki działające na rzecz wsparcia osób bezdomnych, kościoły i związki wyznaniowe.

CEL SZCZEGÓŁOWY 4. Wzmocnienie integracji cudzoziemców ze społecznościami lokalnymi

Od 2016 r. spada liczba działań/akcji na rzecz integracji cudzoziemców ze społecznościami lokalnymi. Działania zmierzające do wzmocnienia integracji cudzoziemców ze społecznością lokalną realizowane były głównie na terenie Miasta Lublin.

Liczba cudzoziemców realizujących indywidualny program integracji nie zmieniła się w stosunku do 2017 r.

Kontynuacja promocji działań wspierających integrację cudzoziemców oraz współpracę organów, instytucji i organizacji pozarządowych zaangażowanych w proces integracji.

Jednostki samorządu terytorialnego, jednostki organizacyjne pomocy i integracji społecznej, organizacje pozarządowe, ośrodki dla cudzoziemców.

CEL SZCZEGÓŁOWY 5: Wzmocnienie potencjału kadr instytucji pomocy i integracji społecznej oraz podniesienie jakości świadczonych usług

<p><u>Spośród 4 założonych wskaźników zrealizowano 2:</u></p> <p>- Liczba różnorodnych form kształcenia podnoszących kwalifikacje zawodowe pracowników i wolontariuszy instytucji pomocy i integracji społecznej oraz liczba pracowników i wolontariuszy w nich uczestniczących</p> <p>- Liczba szkoleń z zakresu supervizji, umiejętności interpersonalnych i rozwoju osobistego dla pracowników i wolontariuszy instytucji pomocy i integracji społecznej oraz liczba pracowników i wolontariuszy w nich uczestniczących.</p>	<p>Rekomenduje się stałe podtrzymywanie działań mających na celu podnoszenie kwalifikacji kadry ops i pcpr.</p>	<p>Regionalny Ośrodek Polityki Społecznej w Lublinie, jednostki samorządu terytorialnego, jednostki organizacyjne pomocy i integracji społecznej, organizacje pozarządowe, inne jednostki szkoleniowe.</p>
<p><u>Mimo niewielkiego spadku wartości wskaźnika „Liczba działań promujących pozytywny wizerunek pomocy społecznej” w 2018 r., jest on bliski docelowej wartości.</u></p>	<p>Dalsze wspieranie działań mających na celu promowanie pozytywnego wizerunku pomocy społecznej.</p>	
<p>Wzrasta liczba ośrodków pomocy społecznej spełniających wskaźnik zatrudnienia pracowników socjalnych ustalony zapisem art. 110 ustawy o pomocy społecznej.</p>	<p>Rekomenduje się dostosowanie liczby pracowników socjalnych zatrudnianych w ops do obowiązujących standardów.</p>	

Podsumowanie

Analiza zrealizowanych w 2018 roku działań wpisanych do Regionalnego Programu Pomocy Społecznej i Włączenia Społecznego na lata 2016 – 2020 prowadzi do wniosku, że podstawowym wyzwaniem dla pomocy społecznej będzie kontynuowanie modelu pomocy, którego zasadniczą funkcją jest wzmocnienie postaw aktywnych oraz wspieranie osób i rodzin zgłaszających się z prośbą o pomoc w rozwiązywaniu swoich problemów. Działania zaproponowane w programie są zgodne z zadaniami, jakie w obszarze polityki społecznej prowadzi samorząd województwa. Mają one wieloraki charakter, a ich końcowym rezultatem jest troska o dobro jednostki poprzez zagwarantowanie jej godnych warunków życia i podtrzymywanie więzi rodzinnych. Program stanowi również wsparcie dla podmiotów bezpośrednio zaangażowanych w pomoc osobom wykluczonym i zagrożonym wykluczeniem społecznym. Jest też potencjalnym źródłem kreowania nowych rozwiązań w zakresie włączenia społecznego na poziomie gminy i powiatu.

Spis Tabel

Tabela nr 1. Cel szczegółowy 1. Realizacja wskaźników w 2018 r.....	6
Tabela nr 2. Dane dotyczące aktywizacji osób młodych w kategorii NEET w ramach Programu Operacyjnego Wiedza Edukacja Rozwój.....	9
Tabela nr 3. Uczestnicy Programów Aktywizacja i Integracja.....	11
Tabela nr 4. Cel szczegółowy 2. Realizacja wskaźników w 2018 r.	13
Tabela nr 5. Cel szczegółowy 3. Realizacja wskaźników w 2018 r.	17
Tabela nr 6. Cel szczegółowy 4. Realizacja wskaźników w 2018 r.	20
Tabela nr 7. Cel szczegółowy 5. Realizacja wskaźników w 2018 r.	21

Spis Wykresów

Wykres nr 1. Poziom zwrotu ankiet monitorujących z jednostek organizacyjnych pomocy społecznej i innych	4
Wykres nr 2. Poziom zwrotu ankiet w ujęciu ilościowym	5
Wykres nr 3. Liczba projektów/porozumień na rzecz integracji zawodowej zrealizowanych we współpracy jednostek organizacyjnych pomocy społecznej z publicznymi służbami zatrudnienia	14
Wykres nr 4. Liczba projektów/porozumień na rzecz integracji zawodowej zrealizowanych we współpracy jednostek organizacyjnych pomocy społecznej z organizacjami pozarządowymi	15
Wykres nr 5. Liczba wolontariuszy biorących udział w działaniach na rzecz integracji społecznej i zawodowej w społecznościach lokalnych	16
Wykres nr 6. Liczba zrealizowanych szkoleń	23
Wykres nr 7. Liczba osób uczestniczących w szkoleniach	23
Wykres nr 8. Liczba szkoleń z zakresu superwizji, umiejętności interpersonalnych i rozwoju osobistego	24
Wykres nr 9. Liczba osób uczestniczących w szkoleniach z zakresu superwizji, umiejętności interpersonalnych i rozwoju osobistego	25
Wykres nr 10. Liczba działań (akcji medialnych, dobrych praktyk, wydarzeń, konferencji) promujących pozytywny wizerunek pomocy społecznej	26